

SZDL o skupnem slovenskem prostoru

Dne 15. julija letos je predsedstvo Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije sprejelo usmeritve politike skupnega slovenskega kulturnega prostora, »ki so osnova za nadaljnje krepitve vezi iz ustvarjalnih moči vseh Slovencev, ne glede na to, kje živijo...« kot je zapisalo ljubljansko Delo. Podajamo nekaj glavnih načel politike skupnega kulturnega prostora, kot jih je izoblikovalo prej omenjeno telo.

Temeljno načelo je duhovno in kulturno združevanje Slovencev po vsem svetu ob hkratni naklonjenosti in odprtosti do kultur vseh drugih narodov, s katerimi se Slovenci srečujejo. Ta koncept v ničemer ne krši mednarodnih načel nedotakljivosti

Zaradi poletnih počitnic bo prihodnja številka Novega lista izšla v četrtek, 4. septembra.

Uredništvo in uprava

meja, istočasno pa izhaja iz načel uveljavljanja narodnih in človeških pravic, kot so opredeljene v temeljnih dokumentih Organizacije združenih narodov in Helsinške listine. V skladu je tudi z jugoslovansko politiko neuvrščenosti in jugoslovansko ustavo, ki določa, da mora Jugoslavija skrbeti za dele jugoslovanskih narodov, ki živijo izven matične domovine. Enako kot slovenska kulturna politika podpira narodnostna prizadevanja Slovencev, podpira tudi podobna prizadevanja drugih narodov. V tem predsedstvo Socialistične zveze Slovenije vidi zagotovilo za duhovno povezanost Evrope in sveta, ki bo presegla državne meje, blokousko delitev sveta in ostale tvorbe, grajene na načelih sile in prisile.

Izrecno je v usmeritvah slovenske kulturne politike rečeno, da je v tem smislu pojmovana tudi vloga italijanske in madžarske skupnosti v Sloveniji. Slednji sta po teh usmeritvah na eni strani del slovenskega kulturnega prostora, na drugi strani pa del kulturnih prostorov svojih matičnih narodov.

Na prej navedenih načelih bo slovenska kulturna politika podpirala medsebojno komuniciranje vseh osebkov v prepletajočih se kulturnih prostorih različnih na-

dalje na 2. strani ■

Deželni podpredsednik SSk Rafko Dolhar v Zgoniku

»Naša zaščita je predvsem naša samozaščita«

Sekcija Slovenske skupnosti za zgoniško občino je priredila v soboto, 2., v nedeljo, 3. in v ponedeljek, 4. avgusta tradicionalni »Naš praznik«, s čimer se je na Tržaškem tudi začela vrsta takih poletnih praznikov na prostem, ki jih ob tem času prireja Slovenska skupnost. Konec meseca bo takšen praznik v Nabrežini; priredila ga bo tamkajšnja sekcija Slovenske skupnosti. V nedeljo, 3. t.m., sta na prazniku v Zgoniku nastopila s krajšima govoroma tajnik zgoniške sekcije Slovenske skupnosti Jožko Gruđen, ki je obravnaval predvsem domače, občinske probleme, in deželni podpredsednik slovenske stranke dr. Rafko Dolhar. Zaradi aktualnosti njegovih izvajanj objavljamo njegov govor v celoti.

(Ured.)

»Naši prazniki« gotovo niso prvenstveno namenjeni poglobljeni politični razpravi, temveč domači slovenski družabnosti, pri kateri vam želim, da bi vam vsem bilo čimbolj prijetno.

To pa še ne pomeni, da ne smemo nekaj misli in nekaj trenutkov posvetiti političnemu položaju naše slovenske narodne skupnosti. Posebno zato, ker naši problemi ne gredo nikoli na počitnice, poletni vročini navkljub. Na počitnice, če ne že mor-

da celo v pokoj, gre le politična volja tistih, ki so pristojni za reševanje naših problemov.

Tako gotovo ne povem nič novega, če rečem, da je zakonsko reševanje naših problemov na mrtvem tiru. Ta ugotovitev postaja na žalost že oguljena fraza, pa smo se je morda zato tako navadili kot oguljene strajce, da se niti več ne vprašamo, kje je razlog za tako stanje. In tudi dejstvo, da je novi predsednik vlade Craxi naštel manjšinsko problematiko med programske točke svoje vlade, nas ne more posebno ganiti. Južni Tirolci, ki imajo že skoraj dokončno izveden zaščitni paket za nemško manjšino, so že izrazili svoje negodovanje zaradi površnosti njegovih obvez do nemške manjšine v Italiji. Pri nas pa se nekateri veselijo že samo zato, ker nas je omenil.

Če torej po desetih letih od podpisa Osimskih sporazumov in odpisa naših manjšinskih pravic še ni nič novega pod soncem za našo manjšino, moramo ugotoviti vsaj dvoje dejstev.

Prvič, da na strani italijanskih politikov, vsaj tistih, ki lahko kaj odločajo, ni nadaljevanje na 2. strani ■

Predsednik vlade Craxi omenil tudi zaščito naše manjšine

Poslancu Craxiju se je posrečilo sestaviti novo vlado. Ta teden bo njegova vlada prejela zaupnico najprej v senatu in nato v poslanski zbornici. V primerjavi s sestavo prejšnje Craxijeve vlade je prišlo do nekaterih sprememb. Pravosodno ministrstvo je prevzel krščanskodemokratski poslanec Rognoni, ministrstvo za zdravstvo je prevzel krščanski demokrat Donat Cattin, ministrstvo za industrijo pa bo odslej vodil liberalec Zanone. Vsa ostala ministrstva so v bistvu nespremenjena, medtem ko je nastal pravi potres pri imenovanju podtajnikov. Iz dežele Furlanije - Julijske krajine je ostal v vladi le videmski krščanskodemokratski poslanec Santuz, medtem ko ni bil potrjen dolgoletni podtajnik v zunanjem ministrstvu, krščanski demokrat iz Pordenona, poslanec Fioret.

V svojem nastopnem govoru je Craxi omenil tudi vprašanje zaščite jezikovnih oziroma narodnih manjšin, med temi tudi slovenske narodne manjšine v Italiji. V tej zvezi je dejal, da vprašanja jezikovnih manjšin že od začetka zakonodajne dobe čakajo na rešitev svojih problemov. Gre po eni strani, je naglasil Craxi, za številna zakonske osnutke za slovensko manjšino, po drugi strani pa za zakonske predloge, s katerimi bi se ta problematika na splošno uredila. S tem v zvezi se večina in vlada obvezujeta, je zaključil ministrski predsednik Craxi, da bosta iskala pozitivne rešitve. Craxi je omenil tudi vprašanje dopolnilnih norm v okviru izvajanja statuta Furlanije - Julijske krajine, pri čemer pa še ni jasno, katera področja bi nove norme dopolnjevale.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. avgusta, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: Pripovedke iz davnine: »Ribič Palunko in njegova žena«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 »Ko se obesi dan«, pesmi za poletni čas; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila; 15.00 Dekliški zbor »Heribert Svetel« iz Maribora; 16.00 Na počitnice; 17.00 Klasični album; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 11. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Liki iz naše preteklosti; 9.00 Roman v nadaljevanjih: Božin Pavlovski: »West Aust«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Trio Jess z Dunaja; 12.00 Onkraj naših ožjih meja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor »Srečko Kosovel« iz Ajdovščine; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Ko se obesi dan«, pesmi za poletni čas; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 12. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Morje, zibalka človeštva; 9.00 Slučajnosti med literaturo in fantastiko; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Violinist Črtomir Šiškovič, pianist Igor Lazko; 12.00 Dramska vetrovnica: Marko Sosič: »Boginja iz seslanskega zaliva«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Slovenka; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 13. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Božin Pavlovski: »West Aust«, radijska dramatizacija v 9 delih: Alekšij Pregar; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Anton Nanut; pianistka Dubravka Tomšič; 12.00 S potovanja po Afriki; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Ivo Lola Ribar«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Glasbeni portret Urbana Kodra; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Razmišljanja ob slovenskih ljudskih pravljicah; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 14. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Povejmo v živo! (Ponovitev); 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.50 Antonio Vivaldi: Štirje letni časi; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Pričevanja o Tigru; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 15. avgusta, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Sopranistka Olga Gracelj, tenorist Jože Korčs, basist Borut Gorinšek, zbor in orkester Consortium m's-cum iz Ljubljane, vodi Mirko Cuderman; 12.00 Izlet v likovno umetnost; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Bolgarski mešani zbor »Sedjanka« iz Silistre; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Iz filmskega sveta; 16.00 Beležka; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 16. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Slučajnosti med literaturo in fantastiko; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Anton Nanut, mezzosopranistka Eva Novšak-Houška, pianist Jörg Demus; 12.00 Na počitnice!; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Poti do branja; 16.00 Filipike in jeremijade Ivana Cankarja v interpretaciji Jožeta Babiča; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Dramska vetrovnica: Marko Sosič: »Boginja iz seslanskega zaliva«, fantastična nadaljevanka v 8 delih; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Naša zaščita je predvsem...

■ nadaljevanje s 1. strani

politične volje za rešitev naših problemov. In k temu dejstvu se bom še povrnil.

Drugič: ugotoviti moramo realistično, da so bila vsa naša dosedanja prizadevanja za dosego zakonske zaščite naše skupnosti na vsem italijanskem ozemlju, kjer prebivamo, doslej brezuspešna. To je sicer za nas neugodna, a realistična ugotovitev, ki pa je še vedno bolj koristna od brezpredmetnih utvar. Sanje in utvare sicer človeku pomagajo živeti, v politiki pa ne prinesejo nobenih konkretnih rezultatov, zato je bolje, da se jih otresemo. To nas pa seveda ne sme spraviti v obup, temveč nas mora privedi do tega, da enkrat vendar konkretno in realistično analiziramo naš položaj na celotnem ozemlju, kjer živimo. S pavšalnimi ocenami našega položaja in z udomačenimi, a neosnovanimi mnenji ne bomo prišli daleč. Seveda nihče nima v žepu čudežnega recepta ali čarobne palice, ki obstajajo samo v pravljicah; naša narodna skupnost v Italiji pa je že dovolj odrasla, ima celo lastne znanstvene ustanove, ki so sposobne napraviti študije in ankete, ki bi morale biti podlaga za našo prihodnjo politično akcijo.

Predvsem bi, po mojem, morali paziti, da nas čakanje na globalno zaščito ne uspava ali celo narkotizira; to bi bilo pogubno. Vsak na svojem področju mora vneto in požrtvovalno delati v korist celotne narodne skupnosti. Zavedati se moramo namreč, da niti najboljši zaščitni zakon ne bo rešil naših problemov, če se bomo sami odpovedali volji do življenja. Vedno bo le od nas odvisno, če bomo svoje otroke vzgajali v slovenskih šolah in društvih in če bomo zanje skušali pripraviti ekonomske in socialne osnove.

Medsebojno priznavanje, spoštovanje in strpnost so kljub nekaterim pozitivnim premikom še vedno na prenizki stopnji. Še vedno obstajajo ozke in zaprte interese skupnosti, kjer se premalo upošteva svetovnonazorska razvejanost, ki je pač značilna in zato normalna v pluralistični družbi, v kateri živimo. Seveda izhaja to tudi iz dejstva, da Slovenci delujemo na podlagi svojega svetovnega nazora v različnih strankah in da te stranke v naših krajevnih upravah različno delujejo v okviru vladajočih koalicij ali pa kritičnih o-

pozicij. Ta demarkacijska črta gre vertikalno skozi našo manjšino in predstavlja, po mojem, enega od razlogov naše neuspešnosti, ki se ga naši politični nasprotniki dobro zavedajo in pridno uporabljajo v našo škodo. Tudi tega bi se morali že enkrat zavedati, ker to znatno otežkoča naš položaj, tako na krajevni kot na vsedržavni ravni. In to se nedvomno pozna tudi pri prizadevanjih za dosego našega zaščitnega zakona. Pri tem moramo pač poudariti, da v naši pluralistični družbi zakone izglasuje parlamentarne večine. Solidarnost italijanskih demokratičnih množic, če pri tem omejevalno smatramo samo italijanske komuniste, nas sicer lahko ogreje pri srcu, a nam na žalost ne pomaga. Če nam ugaja ali ne, moramo namreč ugotoviti, da imajo škarje in platno v rokah tisti, ki so naši zaščitni, vsaj taki, kot si jo mi povsem upravičeno zamišljamo, najmanj naklonjeni. Mislim, da bo v bodoče prav te politične sile treba skušali prepričati o upravičenosti naših zahtev. Prepričan sem, da bomo morali prav v to kisko jabolko ugrizniti, pa če nam ugaja ali ne. Po ugotovitvi brezuspešnosti naših dosedanjih prizadevanj to od nas zahteva realistični politični pristop. Zavedati se namreč moramo, da čas ne dela za nas in da bomo morali prav mi postaviti vse naše sile za obstoj in okrepitev naše narodne skupnosti.

Upam, da vas s tem kratkim političnim razmislekom nisem spravil ob dobro voljo, ki mora tu prevladati. Kljub vsem težavam, ki jih vsak dan srečujemo pri našem političnem delu, menim, da ni razloga za pesimizem. Še vedno sem namreč prepričan, da je naša zaščita predvsem naša samozaschita, ki je seveda v nas samih. Ravno tako sem prepričan, da ima naša narodna skupnost dovolj zdravih sil v sebi in dovolj življenjske volje, dovolj idealne mladine, ki se bo skupaj z nami še naprej borila za boljšo bodočnost naše narodne skupnosti.

—o—

Zahodnonemški zunanji minister Genscher je opravil obisk v Jugoslaviji. S svojim jugoslovanskim kolegom Dizdarevičem se je sestal v Dubrovniku. Pogovori so trajali dva dni in so se tikali predvsem dvostranskih odnosov in aktualnih mednarodnih vprašanj.

SZDL o skupnem slovenskem prostoru

■ nadaljevanje s 1. strani

rodov. Prizadevala si bo za odprte državne meje. V ta prizadevanja bo poskusila pritegniti različne znanstvene institucije, obe slovenski univerzi ter različna združenja in izseljenska društva. V zamejstvu bo podpirala razvoj slovenskih znanstvenih ustanov ter zagotavljala pomoč pri šolanju za to potrebnih kadrov.

Poleg pospeševanja kulture obsega program tudi pospeševanje na področju gospodarstva s posebno skrbjo na vključevanje zamejcev, zdomcev in izseljencev tudi v te in ne le kulturne programe. Cilj te politike je krepitev tudi ekonomskega položaja Slovencev izven matične domovine.

V zvezi s problematiko skupnega slovenskega prostora velja še omeniti pogovor, ki ga je objavilo ljubljansko Delo v soboto, 2. t.m. Z znanim slovenskim sociologom Marjanom Tavčarjem, ki je tudi predsednik medobčinskega sveta Socialistične zveze delovnega ljudstva za severno Primorsko, se je pogovarjal časnikar Lojze Kante. Slednjemu je treba priznati, da pozorno spremlja dogajanje med Slovenci v Italiji, četudi je že minilo nekaj časa, odkar ni več dopisnik osrednjega slovenskega dnevnika iz Trsta. Izvajanja Marjana Tavčarja vsekakor potrjujejo aktualnost izjave SZDL Slovenije o skupnem slovenskem prostoru.

Gospodarska triletka Furlanije-Juljske krajine 1987-1989

Deželna vlada je obrazložila na tiskovni konferenci dosedanje letošnje delo ter zlasti deželni gospodarski program za triletje 1987-1989.

Problematika je obširna ter zaradi tega lahko omenimo samo bistvene probleme, zlasti zaposlitev ter zakonodajo o obmejnem sodelovanju zaradi važnosti, katero ima Furlanija-Juljska krajina kot obmejna dežela Evropske gospodarske skupnosti.

Deželna vlada pravi, da je pripravila vse obljubljene zakonske predloge ter napoveduje še večjo upravno decentralizacijo in podpore industriji. To velja zlasti za pordenonsko industrijo, v kateri je na prvem mestu tovarna Zanussi. Nadalje se mora deželna uprava pogajati z državno družbo IRI o velikih industrijskih podjetjih v Trstu in Gorici. Ta zadeva bo tudi na sporedu programske konference v septembru, glede katere deželna vlada kaže precejšen optimizem.

Prav tako voditelji deželne uprave pričakujejo, da bo parlament v Rimu kmalu odobril zadnji zakon o obnovi potresnega področja v Furlaniji ter zakonske predloge o obmejnem sodelovanju. Razne stranke so za obmejno sodelovanje stavile več predlogov ter se je že pričela razprava v parlamentarnem odboru za proračun.

Deželni program za prihodnje triletko hoče podpirati vse proizvodne dejavnosti od kmetijstva in industrije do terciarnih in kvaternarnih dejavnosti. Program govori tudi o ureditvi teritorija, glede katerega je na primer slovenska narodnostna skupnost v Italiji že večkrat zahtevala posebno konferenco, da bi preprečili nesmiselna razlaščenja v škodo Slovencev. Deželni program so razposlali krajevnim oblastem in ustanovam ter združenjem, da bo služil za širšo razpravo, ki naj privede do končnega programa.

Povrnimo se k dvema temeljnima vprašanjem, kateri smo omenili, to je zaposli-

tev in obmejno sodelovanje. V Furlaniji-Juljski krajini je prišlo do resnega padca zaposlitve v industriji v petletju 1980-1985 ter je zaskrbljujoče zlasti stanje brezposelnosti mladine in žena.

V petletju 1980-1985 je zaposlitev v Italiji na splošno ostala nespremenjena. Povečala se je za 68 tisoč delovnih mest ali za 0,3 odstotka. Po drugi strani je število zaposlenih v Furlaniji-Juljski krajini padlo na 12 tisoč delovnih mest ali za 2,6 odstotka. Od 463 tisoč v letu 1980 se je število zaposlenih v letu 1985 znižalo na 451 tisoč.

Zaposlitev žensk v omenjenem petletju se je v Italiji povečala za 4,8 odstotka ter v Furlaniji-Juljski krajini samo za 1,9 odstotka. Zaposlitev mladincev v starosti od 14. do 29. leta pa je v Italiji padla za 5,3 odstotka ter v Furlaniji-Juljski krajini kar za 8,7 odstotka.

Glede druge temeljne točke naj dodamo, da deželni program 1987-1989 poudar-

ja valorizacijo gospodarske vloge Furlanije-Juljske krajine v državnem okviru ter v okviru razvoja gospodarskega sodelovanja s srednjo Evropo in s Sredozemljem.

Deželna vlada se je zlasti v zadnjem letu močno trudila, da bi v vsedravnem in v evropskem okviru priznali specifično gospodarsko vlogo Furlanije-Juljske krajine kot obmejne dežele Evropske gospodarske skupnosti.

Proizvajalne strukture Furlanije-Juljske krajine — poudarja nova triletka — morajo dobiti pozitivno spodbudo gospodarske politike, ki naj omogoči njihovo integracijo v bolj razvita področja Italije in Evrope. V nasprotnem primeru se bo poslabšala emarginacija naše dežele.

Zaradi tega deželna uprava odločno podpira odobritev vsedravnega zakona za mednarodno sodelovanje v severovzhodni Italiji in zlasti na področju Furlanije-Juljske krajine. To spada tudi v okvir politike Evropske gospodarske skupnosti za obmejne dežele. Za ta namen je treba okrepiti dotok kapitalov, povečanje neposrednih domačih in tujih investicij ter razmah novih pobud v napredni industriji ter v servisih, ki so z njo povezani.

Umrli je kipar France Gorše

Kako čudne stvari se včasih dogajajo! V soboto, 2. t.m., sem med prepisi najrazličnejših pisem, ki jih hrani 9. zvezek Ščerkovih »Paberkov«, našel tudi dve pismi zdaj rajnega umetnika, grafika in kiparja Franceta Goršeta. Ta je pisal Ščeku leta 1931 o nekih ilustracijah, ki jih je izdelal za knjigo »Slawische Volksmärchen«. Prav istega popoldneva je kipar France Gorše umrl v zdravilišču na Golniku v Sloveniji, v starosti 89 let.

Njegovo plodno in bogato ter dolgo življenje je bilo, to smemo trditi, tesno povezano predvsem z obrobim ozemljem našega narodnega prostora, s Primorsko, predvsem v njegovi mladosti, s Koroško v zadnjih letih in tudi z zdomstvom, saj

je dobrih 20 let preživel v Združenih državah. Kljub starosti in bolezni pa je rad prihajal na Primorsko, predvsem ob vsakoletnih Dragah oziroma za razna poimenovanja osnovnih šol, katerim je izdelal kipe mož, po katerih nosijo ime.

Zadnjič smo z njim govorili lani, ko smo ga obiskali uredniki in člani odborov vseh treh Mohorjevihih družb, ki so se zbrale na skupnem sestanku v Celovcu. Obisk na njegovi domačiji in ateljeju v Svečah je bil pravi dogodek, saj je bila to priložnost za srečanje z umetnikom, ki nam je bil za edinstvenega vodiča po stalni zbirki svojih del. Odkrivali smo njegove plastike, in druga dela, pripovedoval nam je o svojih ustvarjalnih zanimanjih in tehnikah, odkril skrivnost svoje tehnike, t.i. orešca, se pravi zmesi žaganja orehovega lesa, lepila in mavca s katerim oblikuje mnoge svoje umetnine, ter motive, ki jih najraje upodablja. Ko je človek gledal ta dela, je takoj imel vtis, da gre za klasika tako po oblikovni tehniki, po obdelanih motivih, kakor tudi zaradi uporabljenega materiala, ki je zelo raznolik: les, bron, žgana glina, kamen, marmor, orešec. Ta vtis človek dobi, tudi ko si ob njegovi smrti ogleduje razne kataloge njegovih del, ki so izšle ob razstavah in jubilejih. Ob omenjenem obisku pa nas je presenetil tudi čudoviti umetnikov spomin, saj se je n.pr. spomnil srečanja, ko je jeseni leta 1984 obiskal Devin, da bi si ogledal eno svojih zadnjih del, ki jih je naredil za Primorsko, to je glavo Josipa Jurčiča za osnovno šolo v Devinu. Izdelal jo je bil leta 1983, a se je ni bil mogel ogledati ob poimenovanju šole. Tedanji obisk v Devinu pa je bil tudi priložnost za ogled cerkve svetega Janeza Krstnika v Štivanu, na pročelju katere, pravzaprav na južnem vogalu katere, stoji Goršetov »Angel miru«, ki s čudovi-

Izvolitev župana še bolj zaostрила krizo

V tržaških političnih krogih vlada še vedno veliko zanimanje za krizo na občini in pokrajini, ki se nikakor ni rešila z izvolitvijo socialista Arduina Agnellija za župana. Prav njegova izvolitev je krizo še zaostрила, kajti novi župan je bil izvoljen z odločilnimi glasovi svetovalcev Liste za Trst. Socialisti so zatajili dogovor, ki so ga bili sklenili s predstavniki ostalih strank deželne večine in s Slovensko skupnostjo ter pristali na kandidaturu Arduina Agnellija, ki jo je bilo postavilo vodstvo svetovalske skupine Liste za Trst. »Lista« je še vedno stranka relativne večine, saj ima v občinskem svetu sedemnajst svetovalcev. Kočljivo zadevo skušajo rešiti v Rimu, kamor so se bili zatekli voditelji Krščanske demokracije, socialdemokratske, republikanske in liberalne stranke.

Socialisti po eni strani izjavljajo, da izvolitev Arduina Agnellija za župana ne

predstavlja ovire za rešitev krize na tržaški občini in pokrajini. Profesor Agnelli je baje celo pripravljen odstopiti, samo da se najde primerna rešitev, ki naj zagotovi Trstu stalno in trdno upravo. Po drugi strani pa župan pridno obiskuje razne tržaške osebnosti, vodilne urade in podjetja, iz česar bi se dalo sklepati, da ne namera zapustiti mesta, ki ga je bil zasedel na tako čuden način. Arduino Agnelli je poleg tega znan kot dokaj ambiciozen politik in že dolgo ni skrival želje, da bi postal župan v Trstu. Znan je tudi po tem, da je vedno gojil stike z Listo za Trst.

Vsekakor drži, da stranke, ki so s socialisti sklenile sporazum o rešitvi krize na tržaški občini in pokrajini, ne morejo kar tako vzeti na znanje dejstva, da so socialisti sporazum zatajili in tako rekoč čez noč pristali na predloge Liste za Trst, kar zadeva vprašanje župana.

Umrli je znani čebelar

V tržaški bolnišnici je po daljši bolezni prejšnji teden umrl Bernard Žuljan, značilna osebnost iz Ricmanj. Zaradi svoje živahnosti, predanosti svojemu ljudstvu in človekoljubnosti je bil znan tudi naši širši skupnosti. Bil je znan in priznan čebelar, ki se je udeležil tudi številnih mednarodnih simpozijev in razstav ter postal pravi strokovnjak pri izdelovanju in oblikovanju panjev. Nekaj svojih panjev je tudi patentiral.

Pokojnikov pogreb je bil v soboto, 2. t.m., v Ricmanjih. Pri odprtem grobu so se od rajnega poslovili Miran Kuret, ki je spregovoril v imenu vaščanov, prof. Lojze Tul, občinski svetovalec v Dolini, in deželni svetovalec dr. Drago Štoka. Prof. Tul se je pokojniku javno zahvalil zlasti za delo, ki ga je opravil, ko je bil eno mandatno dobo občinski svetovalec v Dolini, izvoljen na listi Slovenske skupnosti. Deželni poslanec Drago Štoka pa je opozoril na njegovo zanimanje in zavzetost za pravice in splošne koristi našega slovenskega ljudstva v Italiji.

—0—

Tudi naša dežela je v teh prvih avgustovskih dneh polna turistov. V glavnem gre za prehodne potnike, ki se odpravljajo na počitnice v Jugoslavijo. Zaradi dolgih kolon vozil so mnogi morali čakati tudi več ur na mejnih prehodih in avtocestnih postajah, kjer so se pač ustvarile dolge vrste domačih in tujih avtomobilistov.

V Trstu in drugih krajih v deželi je bilo v teh dneh opaziti precejšnje število tujcev, ki so si ogledovali mestne umetniške in zgodovinske zanimivosti.

Predstava »Kresne noči« na starem gradu v Devinu

Devinsko-nabrežinska občinska uprava načrtuje za začetek septembra zanimivo kulturno pobudo na starem gradu v Devinu. Vesti, ki jih imamo, so še nepopolne, vendar mislimo, da so tolikšnega pomena, da je prav, če jih pred poletnim premorom posredujemo našim bralcem. Kaj več o novici bomo zvedeli v petek, 8. t.m., ko bo na starem gradu v Devinu tiskovna konferenca o tej pobudi.

Devinsko-nabrežinska občinska uprava namerava prirediti v dneh 5., 6. in 7. septembra zvečer na starem gradu v Devinu lutkovno predstavo »Kresna noč«, ki jo je po delu Janeza Trdine priredil in režiral Marko Sosič. Pri predstavi bosta sodelovali mladinski igralski skupini KD Tabor in »Vesna«. Gre za delo, ki je do zdaj doživelo zelo laskave ocene in je bilo med drugim izbrano, da predstavlja slovenske ljubiteljske gledališke skupine v Mostarju.

Vendar ob tej zanimivi kulturni pobudi devinsko-nabrežinske občine ne gre prezeiti dejstva, da namerava uprava to kulturno pobudo nameniti drugemu kulturno-prosvetnemu delovanju v občini, pravzaprav v Devinu. Tridnevna predstava na devinskem gradu naj bi namreč bila priložnost za moralno in tudi finančno pomoč

SSk po izvolitvi tržaškega župana z odločilnimi glasovi Liste za Trst

Izvršni odbor Slovenske skupnosti z veliko zaskrbljenostjo ocenjuje razplet dogodkov na seji tržaškega občinskega sveta dne 29. julija. Kriza na tržaški občini in na pokrajini namreč traja že predolgo, da bi bila možna kakršnakoli nadaljnja zavlačevanja.

Izid te seje pa daje malo upanja, da bi bil rezultat lahko drugačen od dodatnega zavlačevanja. Med pogajanja je bilo namreč jasno, da so razdalje med Listo za Trst in drugimi strankami skoraj nepremostljive, tako na področju upravno-političnih programov kot tudi v zvezi s posameznimi vodilnimi mesti. Lista za Trst je tako stopila iz igre in stranke, ki sestavljajo deželno večino, so sklenile dogovor za sestavo manjšinskih odborov. Na osnovi tega dogovora so se predstavile na seji občinskega sveta.

Na tej seji je Lista za Trst predlagala socialističnega kandidata za župana in socialistična stranka je to kandidaturo, kljub dogovoru v okviru strank deželne večine, sprejela. S tem je tudi prevzela nase odgovornost za ponovno vključitev Liste za Trst v politično igro.

Slovenska skupnost poudarja, da si, kot vedno, prizadeva za sestavo uprav, ki bi preprečile komisarja in predčasne volitve tako na občini kot tudi na pokrajini. Vendar postavlja kot pogoj jasno stališče o nekaterih ključnih vprašanjih političnega in družbenega razvoja tržaške pokrajine. Med temi je seveda vprašanje globalne začite, pri čemer ni možno nikakršno nazadovanje v programu, ampak se morajo no-

vi odbori obvezati, da se bodo zavzemali za odobritev zaščitnega zakona. Na osnovi te predpostavke je Slovenska skupnost pripravljena na pogajanja, seveda začenši z nujnim razčiščenjem v okviru strank deželne večine.

—0—

UMRL JE PLEMIT ZDRAVNIK

V tržaški glavni bolnišnici je v četrtek, 31. julija, po daljši bolezni v starosti 68 let umrl znani in priljubljeni zdravnik dr. Drago Martelanc, ki je desetletja ordiniral pri Svetem Ivanu v Trstu. Bil je odličen diagnostik, človekoljub in ves predan svojemu zdravniškemu poklicu. Bil je zaveden Slovenec iz znane svetoivanske družine. Oče je bil Barkovljan, mati pa Trobčeva, iz hiše, kjer je bila ustanovljena Edinost in kjer je imel tudi ordinacijo. Pokojnika je prevevala zavzetost za socialni napredek. Udeležil se je narodnoosvobodilnega boja in je bil partizanski zdravnik. Po vojni se je ves posvetil zdravniškemu poklicu v najzlahtnejšem smislu. Veliko je pomagal najbolj prizadetim in odrinjenim in nudil v težkih časih brezplačno zdravniško nego revnim.

»KAMNITA OBLIKA« V SESLJANU

Nova pobuda v okviru proslav ob dvatisočletnici nabrežinskih kamnolomov. V prostorih turistične ustanove v Sesljanu so pred dnevi odprli razstavo, ki so ji dali pomenljiv naslov: Kamnite oblike. Svoje umetniške izdelke iz kamna razstavljajo Ivan Plesničar - Ballarin iz Šempolaja, Anton Mozetič in Milan Pernarčič iz Nabrežine, Albert in Miloš Zidarič iz Šempolaja ter Nino Bon iz Križa.

O pomenu te pobude je spregovoril predsednik turistične ustanove za Tržaško pokrajino Alvis Barison, devinsko nabrežinski župan Bojan Brezigar pa je ugotovil, da je osrednja proslava dvatisočletnice nabrežinskih kamnolomov imela neverjeten odmev, kar vzbuja upravičeno upanje, da bo kamnarska dejavnost v občini postala še važnejši gospodarski dejavnik kot je bila doslej. Nekaj spodbudnih besed je spregovoril tudi predsednik Deželne ustanove za razvoj obrtništva Carlo Fallešchini, medtem ko je kritik Carlo Milic, kratko povzel vsebino kataloga, ki ga je uredil za to priložnost. Škoda, da je katalog samo v italijanskem jeziku.

Razstava bo odprta do 23. avgusta.

—0—

Na drevoredu sv. Marka v Tržiču je požar v noči med torkom in sredo skoraj popolnoma uničil skladišče, ki je dobavljalo povečini blago vojski in katerega lastnik je 50-letni Giorgio Zotti iz Tržiča. Preiskava je takoj dognala, da je bil ogenj podtaknjen. Orožniki in policija skušajo odkriti zločinca, ki so se odločili za dejanje izrazito mafijske narave.

pevskima zboroma »Dekliški zbor Devin« in »Fantje izpod Grmade«, ki se v teh dneh pogajata z občino za obnoveitev manjšega starega poslopja na področju devinskega otroškega vrtca, ki naj bi ga preuredila in bi si tako oskrbela prepotrebne prostore za sedež in pevske vaje. Doslej sta namreč zbora bila najprej gosta v devinski župnijski dvoranci, zadnja leta, zaradi dotrajanosti in ogrevalnih težav v prej omenjeni dvoranci, pa v prostorih nove osnovne šole v Devinu.

Kaže torej, da bo verjetno v doglednem času in s primernimi pogoji mogoče uresničiti dolgoletno željo po primernih društvenih prostorih v Devinu. Vsekakor bi to pomenilo veliko kulturno dobro ne samo za Devin, ampak za vso širšo okolico, še posebej pa za delovanje omenjenih pevskih zborov, ki bi tako po dvajsetletni prisotnosti v vasi Fantov izpod Grmade in skoraj 15-letnem delovanju Dekliškega zbora Devin, prišli do svojega sedeža. Upati je zato, da bosta obe pobudi doživeli lep odziv pri naših ljudeh. Kaj več o predstavi na starem gradu v Devinu, oziroma o obnovenih delih za primeren sedež devinskima zboroma, bomo pisali v naslednji številki našega tednika.

NOVICE

Petrolejski ministri držav članic Organizacije držav izvoznic petroleja — OPEC — so po daljših pogajanjih v Ženevi sklenili sporazum, po katerem se bo proizvodnja nafte znižala na raven, ki jo je imela leta 1984. To pomeni, da bodo dnevno načrpali kakih 16 milijonov sodov. Ta sklep je že imel za posledico, da je cena surove nafte takoj poskočila za štiri dolarje in pol.

—o—

Že vrsto let se mnogi tuji turisti, ki se v poletnem času vozijo po trbiški cesti in so namenjeni v Istro ali Dalmacijo, silno pritožujejo, ker na Tržaškem ne najdejo ob glavnih križiščih pravih smerokazov. Na glavnem križišču na Opčinah nikjer na primer ne piše, po kateri cesti se pelješ v Koper ali na Reko. Ko naredijo nekaj kilometrov in se začno spuščati navzdol proti Trstu, nikjer ne najdejo pravega smerokaza za mejni prehod pri Pesku, po katerem prideš na cesto proti Reki. Morda kje piše Fiume, vendar prav redki turisti vedo, da gre za Reko. Tako se mnogi znajdejo morda v poznih nočnih urah nekje v novem pristanišču v Trstu, kjer zaman iščejo koga, ki bi jim v stiski mogel pomagati. Ali sta nacionalistična zaslepljenost in fanatizem še tako velika, da Trst ne zmore pravih, poštenih napisov in smerokazov, ki bi zares tujcu kazali pravilno smer?

—o—

V okviru preiskave o atentatu pri Petovljah na Goriškem, pri katerem so leta 1972 izgubili življenje trije orožniki, eden pa je bil hudo ranjen, je beneški sodnik Casson izdal zaporni nalog za zdravnika Carla Maggijsa, ki je star 52 let. Obtožen je, da je skušal obnoviti fašistično stranko in da je pri sebi imel eksploziv. Zdi se, da bo omenjeni sodnik tudi kmalu končal preiskavo in naredil ustrezne sklepe. Morda bo javnost tedaj končno spoznala, kdo je pravzaprav naročnik tega gnusnega atentata, pred katerim je bilo sodstvo tako rekoč do zdaj nemočno.

V Gorici bodo baje odprli slovensko paralelko zavoda ITI

Goriški pokrajinski odbornik za šolstvo dr. Mirko Špacapan je pred dnevi bil na obisku na ministrstvu za šolstvo v Rimu. Zaradi vladne krize se je sestal le z vodjo ministrskega oddelka za višjo tehnično izobrazbo dr. Carusojem. Med najvažnejšimi točkami pogovora je treba omeniti vprašanje odprtja triletnega slovenskega tečaja na tehnično-industrijskem zavodu Galileo Galilei v Gorici. Gre za triletni tečaj, ki se začne po splošnem dveletnem tečaju, po katerem se dijaki odločajo za razne smeri. Za slovenske tečajnike bi prišla v poštev informatika, potrebno dovoljenje pa mora biti izdano v Rimu.

Dr. Caruso je goriškemu odborniku dr. Špacapanu povedal, da je odlok za ustanovitev tečaja informatike že pripravljen, da pa je rešitev vprašanja v dogledno kratkem času odvisna tudi od tega, če bo na ministrstvu za šolstvo ostala Falcuccijska. Po potrditvi te ministrice bi pričakovali, da bo vprašanje v kratkem povoljno rešeno, kar bi pomenilo važen uspeh za naše šolstvo na Goriškem.

VERSKO SREČANJE NA BREZJAH

V soboto, 16. avgusta, bo v znanem slovenskem Marijinem svetišču Brezje mednarodno versko srečanje, ki ga prirejajo videmska, celovška in ljubljanska škofija. Prvo takšno srečanje je bilo pred nekaj leti na Sv. Višarjah. Letošnjega srečanja na Brezjah se bodo med drugimi udeležili ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar, videmski nadškof Battisti in celovski škof Kappellari.

Mašna daritev bo v štirih jezikih, in sicer v slovenščini, italijanščini, furlanščini in nemščini. Srečanje bo potekalo pod geslom: mir brez meja.

UMRL JE KIPAR FRANCE GORŠE

■ nadaljevanje s 3. strani

to mirnim izrazom gleda proti izviru Timave. Ze na poti v Štivan je pripovedoval, zakaj je temu kipu dal ime »Angel miru«. Navezal se je namreč na legendo, po kateri naj bi Štivan bil kraj, kjer se bodo ob koncu časov zbrali vsi ljudje in vsi rajni za poslednjo sodbo. »Angel miru« pa naj bi jih sprejemal s svojim blagim in mirnim izrazom na obrazu.

Kakor hitro je dvignil glavo, da bi si ga ogledal, je takoj opazil, da mu manjkata dva prsta. Neznanci so ju odbili. »Škoda«, je rekel. »Mogoče bi se ju dalo popraviti«, je bila njegova naslednja misel. Tako nekako se je izrazil ob tisti priliki prof. Gorše. Ta veliki Slovenec, prijatelj Primorske, človek, ki je slovenskemu narodu ustvaril umetnine, katere ga častno predstavljajo skoraj po vsem svetu. Naj ga »angel miru« spremlja na njegovi zadnji poti, ko ga bodo v soboto, 9. t.m., pokopali v Svečah, v katerih je ustvaril dela svojih zadnjih let. V Svečah bo nanj spominjala stalna zbirka njegovih del in na vrtu domačije galerija slavnih slovenskih mož. Prav bi bilo, če bi tem možem kmalu delala družbo soha Franceta Goršeta, velikega Slovenca in velikega umetnika.

M. T.

IZŠLA JE POLETNA ŠTEVILKA ŠTEVERJANSKEGA VESTNIKA

Tretja, poletna številka Števerjanskega vestnika je pred nami. Uredniki so pred poletnim oddihom poskrbeli za izid lista, ki seznaja domačine in druge bralce o življenju v tej briški vasi.

V branje nas uvede sonet Ljubke Šorli Slovenska govornica, ki nas spominja, da je prav, da skrbimo za naš jezik. Sledi nagovor, ki izhaja iz bogate duhovne dediščine, ki jo je človeštvu zapustil oče sodobne Indije Mahatma Gandhi. Tudi v tej številki Števerjanskega vestnika se spominjajo zadnjega, 16. festivala narodnozabavne glasbe v Števerjanu s primernim člankom in objavo besedila, ki je zmagalo na letošnjem festivalu »Števerjan '86«. Gre za pesem »Tam smo doma«, ki jo je napisal Franc Pupis.

Sledijo članki iz vaše kronike: o sveti birmi, ki je bila 13. julija, o delovanju goriških skavtov, ki so letos taborili v Logu pod Mangartom, ter več drobnih osebnih vesti. Posebne strani so namenjene delu in odločitvam občinske uprave v Števerjanu, do katere list zavzema kritično stališče.

Uredništvo je objavilo zanimiv dokument izpred 102 let. V njem je objavljen seznam naročnikov na Mohorjeve knjige iz Števerjana in opis potovanja cesarja Franca Jožefa po naših krajih. Poročilo, v katerem je takratni pisec navedel dejstvo, da se je cesar pogovarjal v slovenščini z nekim županom, ugotavlja, v polemiki z občinsko upravo, da smo v Števerjanu po sto letih na slabšem.

Dva zlatomašnika v Benečiji

V Benečiji bosta letos obhajala petdesetletnico mašništva dva slovenska duhovnika. To sta Arturo Blasutto in Angelo Specogna. Prvi je znana osebnost v vrstah beneškoslovenskih duhovnikov. Med vojno je bil župnik v Reziji, kjer je aktivno sodeloval s partizanskimi enotami, po vojni pa je bil mnogo let župnik na Ljesah, kjer je neustrašno zagovarjal pravice slovenskega ljudstva v Benečiji. Že nekaj let živi v pokoju v rojstni vasi Viškorši v Karnajski dolini, kjer je pobudnik vsakoletnega srečanja ob prazniku sv. Trojice, ko se zberejo pri stari viškorški cerkvi verniki iz bližnje in daljne okolice, celo iz Soške doline. Angelo Specogna je tudi upokojenec in živi v zavodu Piccolo Cotelengo v kraju Santa Maria La Longa.

Obema duhovnikoma za lepi jubilej iskreno čestitamo in jima želimo še mnogo zdravja ter tihega osebnega zadoščenja.

—o—

V Trstu in Gorici — pa ne samo v teh dveh mestih v Italiji, saj smo nekaj podobnega opazili tudi v sosednjih krajih onstran meje — kar množično zapirajo v poletnih mesecih javne lokale, restavracije, gostilne, kavarne in bare — tako da se zlasti tuji turisti nimajo kje odžejati oziroma kaj dati pod zob, da ne omenjamo drugih fizioloških potreb. Ne moremo razumeti, zakaj pristojna občinska oblast ne uvede nekaj reda na to področje, tako da bodo vsi lahko preživeli počitnice v miru, ljudstvo pa ne bo prikrajšano za najnujnejše potrebe. Ali se ne more uvesti na to področje sistem izmen, tako da bodo vsi lahko prišli na svoj račun?

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

»Primorska srečanja« - publikacija, ki zasluži vso pozornost

Primorska srečanja, revija za družboslovje, gospodarstvo in kulturo, prav gotovo spada med kvalitetnejše publikacije, ki izhajajo na Primorskem. Tudi 62. številka je za vsakogar zanimiva, saj obravnava pomembne dogodke in vprašanja.

Tak je že uvodni članek, ki ga je napisal Zorko Harej. Članku je dal naslov »Kulturno bogastvo kot kazen« in podnaslov »odnos družbe do naravne in kulturne dediščine«. Gre za razmišljanje o dogodku, ki se je pripetil v Ajdovščini, ko je tamkajšnji svet za ljudsko obrambo dal izkopati jamo za zaklonišče na zemljišču, ki je izrednega arheološkega pomena. Ker so bila dela opravljena brez sodelovanja arheologov, je nastala nepopravljiva škoda. »Izkop za zaklonišče je segel v grobišče, ga deloma uničil in s tem zapravljal tudi možnost raziskave različnih dogajanj v Castri ter zunaj nje«. »Enaka, če ne večja, je moralna škoda,« ugotavlja avtor. »Privosčil si jo je družbeni subjekt, ki bi moral takšna dejanja obsojati in preganjati, preprečevati.« Malo dalje pa še ugotavlja: »Ajdovski primer je izjemen po povzročni škodi, žal pa ni izjemen po pojavnosti, prej pravilo. Povzročilo ga je več vzrokov; med njimi temeljni označuje naš odnos do varstva kulturne dediščine«. V nadaljevanju Zorko Harej analizira nenačrtnost posegov, ki so na primer v Vipavski dolini, a tudi drugod po Primorskem, povzročili veliko kulturno škodo. Med glavne vzroke tega stanja avtor postavlja »razhajanje med pravnimi normami in izvrševanjem«. Glavni »krivec za nezadovoljivo stanje kulturne in naravne dediščine« je torej po mnenju pisca družbeno politična skupnost, »ki ni zgradila sistema oblasti, da bi poskrbel tudi za izvrševanje normativov«. Na koncu izraža upanje, da »bi jo planirali z naslednjim dolgoročnim planom.«

Zanimiv se nam zdi prispevek italijanskega zgodovinarja Silvana Cavazza z naslovom »Primož Trubar in začetki luteranstva v goriški grofiji (1563-1565)«. Gre za sestavek, ki ga Primor-

ska srečanja objavljajo v prevodu, saj je bil objavljen v reviji Studi Goriziani, v 61. zvezku lanskega leta. V članku Cavazza natančno razčleni dogodke in posledice Trubarjevega obiska in pridiganja v Gorici ter Rubijah jeseni leta 1563. V prispevku najdemo celo vrsto zgodovinskih novosti in zanimivih novic o širjenju luteranstva na Goriškem. Prav gotovo pa ta študijska Silvana Cavazza pomeni pomemben doprinos k boljšemu spoznavanju lika Primoža Trubarja, ob njem pa tudi zgodovine Primorske.

Tudi ta številka Primorskih srečanj predstavlja bralcem primorskega strokovnjaka. Tokrat je to dr. Miroslav Zei, doktor morske biologije, oceanograf, zoolog, pisec in prevajalec strokovnih del. Gre za našega bližnjega rojaka, rodil se je v Nabrežini leta 1914, ki se je vidno uveljavil v svetovnem merilu. Vreden premisleka je članek »O jeziku in jezikih«, ki ga podpisuje Gino Brazzoduro. Zanimivo in strokovno utemeljeno analizo o »gospodarskem sodelovanju z vidika obmejnega prostora« pa je prispeval David Malnič.

Tudi v tej številki je nekaj strani namenjenih leposlovju. Svoje prispevke objavljajo Alja Sušmelj, Edelman Jurinčič, Polona Pišot, Vesna Vogrič, René Char, Tea Stoka in Edo Torkar. V rubriki Zapisi je objavljenih več zanimivih člankov. Janez Mesesnel razmišlja o razstavi Njegovana Nemca, zanimiv je članek »Srečanje s Kogojevo glasbo« Gina Brazzodura in trije članki, ki nam predstavljajo dr. Branka Šalamuna, pesnika Miroslava Košufu in dopisovanje med Lavom Čermeljem in hrvaškim pesnikom Rikardom Kataliničem. O filmskih novostih med Slovenci piše Franjo Frančič. Prav na koncu pa najdemo tudi recenzije. Denis Poniž piše o knjigi Borisa Jurkića »Mavrica in kukavičja pesem«; Marijan Tomšič o zanimivi pesniški zbirki delavcev Cimosi in Tomova »Fontana«; Avgust Lešnik recenzira zbornik Slovenske šole v Istri;

nadaljevanje na 8. strani ■

Jeseni Gregorčičeva proslava

Pred koncem leta se bodo na Primorskem končale proslave ob 80-letnici smrti Simona Gregorčiča, »goriškega slavčka«. Zadnja prireditev bo v prostorni cerkvi v Drežnici, vasi pod Krnom, nedaleč od Vrsnega, rojstne vasi pesnika Gregorčiča. Tu bo orkester Slovenske filharmonije, solisti in zbor izvedli kantato, ki jo je za to priložnost zložil Ivan Ipavec. Izvedbo bo neposredno prenašala tudi tržaška radijska postaja Trst A. Medtem so že v teku dela za izgradnjo zvonika te cerkve. Gre za načrt, ki ga je pred prvo svetovno vojno izdelal neki arhitekt iz Gradca. Zvonik bo visok 60 metrov, kar pomeni, da je njegova gradnja precej zahtevna.

—o—

DRAGA *86

XXI. ŠTUDIJSKI DNEVI

Trst - 5., 6. in 7. septembra '86

Park Finžgarjevega doma, Opčine, Narodna ul. 89

Petek, 5. septembra 1986

ob 17.00 Predstavitve predavateljev na letošnji Dragi

ob 17.30 Predavanje: SLOVENSKA CERKEV MED BOGOM IN CESARJEM
Kako je Cerkev na Slovenskem v zadnjih sto letih prilagojevala svoje nadčasno poslanstvo družbeno-političnim razmeram.
Po diskusiji zakuska in družabnost.

Sobota, 6. septembra 1986

ob 16.00 Slovesna otvoritev
nato Predavanje: MATIČNE DILEME MED NARODNOSTJO IN DRŽAVLJANSTVOM
Intelektualec z mednarodnim obzorjem pretresa razne mogočnosti današnjega jugoslovanstva, od utopije do politične prakse.
Po predavanju diskusija.

Nedelja, 7. septembra 1986

ob 10.30 Predavanje: BLAGODEJNA ODVEČNOST KRŠČANSTVA
Ali ni vera odveč? In Bog, ali ni tudi On odveč? Kakšen je torej pomen krščanstva, če lahko svet ostaja brez njega?
Po predavanju diskusija in kosilo.

ob 16.00 Predavanje: PO PLOVBI ČEZ RDEČE VODE
Pristanek na kakšnem bregu, po plovbi med Scilo Vesti in Karibdo Lenina, saj je Marx napisal tudi: Cilj, ki zahteva podla sredstva, ni dober cilj...
Po predavanju diskusija, sklep, družabnost.

Letošnji predavatelji so etično prizadet marksist, sodobnosti odprti teolog, tvegano angažiran intelektual, kulturno ugleden Neslovenec.

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri na prostem v parku.

Izšla je sedma številka Mladike

Nova, sedma številka tržaškega mesečnika Mladika vzbudi najprej pozornost s fotografijo na naslovni strani. Marsikomu bo portret zamišljenega moža nepoznan, dokler na drugi strani ne zve, da je to msgr. Angel Kračina, znameniti beneški duhovnik, ki je z besedami, dejanji in zgledom pomagal ohranjati slovenstvo v Benečiji. »Rad bi dočakal vstajenje Benečije in Furlanije«, izjavlja ta kremeniti mož že v naslovu dolgega intervjuja, v katerem pripoveduje o svojem življenju in delu, o bojih in prizadevanjih. Še pred tem intervjujem pa je na začetku te številke »Mladike« pogovor s Ferruciom Clavoro, prav tako zaslužnim Benečanom, ki pa pripada mlademu rodu. Njegovi pogledi na probleme in potrebe Benečije so strnjeni v naslovu »Odgovoriti je treba upravičenim pričakovanjem ljudstva«. Oba intervjuja pa imata skupni glavni naslov »Benečija po 120 letih«. Letos oktobra bo namreč obletnica prehoda Benečije pod suverenost Italije. Da je sedma številka tržaške revije še dodatno »beneško« obarvana, po-

skrbita dve oceni Martina Jevnikarja; prva govori o knjigi »Trinkov simpozij v Rimu«, ki jo je izdala Slovenska bogoslovna akademija v italijanski prestolnici, druga pa o Zovattovi knjigi »Ricerche su Ivan Trinko«.

Zanimiv je dalje intervju s Pavletom Merkujem, ki govori o pobudah za pravično ovrednotenje genialnega slovenskega skladatelja Marija Kogoja, in pa o delu Skupine 85, ki se zavzema za kulturno sodelovanje in spoznavanje med italijanskimi in slovenskimi intelektualci. Od drugih prispevkov v tej Mladiki naj omenimo še blesteč zapis Jelke Cvelbar o tegobah navadnega človeka sredi prometnega in birokratskega kaosa v mestu. Zanimiva je tudi tokrat rubrika Antena s kopico novic o slovenskih ljudeh in dogodkih doma in po svetu. Prva notranja platnica revije pa objavlja podroben razpored letošnjih 21. študijskih dnevov Draga na Opčinah, ki bodo trajali od 5. do 7. septembra. Tudi tokrat je Mladiki dodana mladinska priloga Rast, enaintrideseta po vrsti

Sodobno kmetijstvo

Ravnanje s kemičnimi pripravki

V kmetijstvu je ročnega dela vse manj in so se vzporedno z mehanizacijo širila tudi sredstva za varstvo rastlin ali pesticidi, s katerimi dosegamo velike uspehe. Ob nepravilni uporabi pa postajajo ta sredstva nevarna in moramo z njimi zelo pazljivo ravnati.

Držimo se priloženih navodil in preverimo rok uporabe!

Škropivo pripravljamo na prostem, nikakor pa ne v stanovanjskih prostorih ali tam, kjer skladiščimo človeško ali živalsko hrano. Škropivo pripravljamo v posebni posodi, ki jo po uporabi temeljito operemo, jo zaznamujemo in spravimo v primeren prostor. Neporabljenega škropiva ne hranimo, izlijemo ga na primeren prostor, daleč od vodnjakov, napajališč, pašnikov, njiv. Škropimo v čim bolj mirnem vremenu, da nam škropiva ne zanaša na površine, ki jih ne želimo škropiti. Med poletnimi visokimi temperaturami škropimo zgozdaj zjutraj ali proti večeru. Pri uporabi pesticidov moramo nujno imeti zaščitno obleko, zaščitna očala in ščitnik za obraz, gumijaste rokavice in škornje, ščitnik za nos in usta, respirator in plinsko masko. Pri delu s pesticidi ne smemo jesti, piti in kaditi. Tudi alkohol povečuje dovzetnost organizma za strupe. Po škropljenju si moramo temeljito oprati roke in obraz, izprati usta in okopati.

Pesticide hranimo v posebnih zaklenjenih prostorih, ki so nedostopni nepoučenim, otrokom in živalim. V takih prostorih ne smemo hraniti drugega. Prostor ne smejo biti premrzli, da sredstva ne zmrznejo.

Pripravke, za katere ne moremo ugotoviti namena uporabe, zavržemo. Uporabljajmo samo dobra sredstva v predpisani količini, ki je ne smemo nikoli povečati po lastni presoji. Če opazimo, da se delčki kristalizirajo ali kopičijo in se ne morejo enakomerno razdeliti v vodi, v kateri jih topimo, pomeni, da so sredstva neuporabna. Insekticide in fungicide hranimo ločeno od herbicidov. Prazno embalažo moramo uničiti.

Z. T.

Cvetje poleti

Sobne, okenske in balkonske cvetice zdaj bujno rastejo in mnoge obilno cvetijo. To jim omogoča toplo vreme in obilica hranilnih snovi, ki jih pa bo kljub pomladanskemu presajevanju kmalu začelo primanjkovati. Zato moramo hranilne snovi dodajati, kar storimo z dognojevanjem z rudninskimi gnojili.

Bujno rastoče rastline so občutljive za različne bolezni in škodljivce. Zelo pogostne so listne uši, ki napadajo skoraj vse rastline. Tiste, ki so posajene na južni strani in izpostavljene močnemu soncu, hkrati pa so v zavetju, rade napadajo pršice, ki lahko napravijo veliko škodo. Moramo jih takoj zatreti, in sicer z aharicidi.

Gomoljne begonije zelo napada pepelasta plesen, ki jo preprečujemo s škropljenjem s karatanom byletonom ali rubiganom.

V toplih poletnih dneh ne smemo pozabiti na rastline, ki smo jih prestavili na prosto, kjer si nabirajo novih moči za cve-

tenje v jesenskih ali zimskih mesecih. Takne so azaleje, kamelije in ciklame. Vse te zdaj potrebujejo dosti hrane, ker bujno rastejo in jih moramo gnojiti s fiziološko kislino biopedom. Tudi amarilis je zunaj in si nabira hrano za zimsko cvetenje. Ker je izpostavljen posebno nevarni bolezni, rdečemu ožigu, ga vsaj nekajkrat na leto poškropimo s škropivom za vrtnice.

Vsem cvetočim rastlinam v sobi, na oknu ali balkonu sproti odstranjujemo odcvetele cvetove, da ne gnijejo na rastlini. Kakteje, ki bujno cvetijo, moramo pred močnim soncem zavarovati z rahlim senčenjem. Če so v majhnih lončkih, jih obilno zalivamo dvakrat na teden, in sicer z deževnico, v kateri je rudninsko gnojilo. Kakteje, ki ne rastejo, vzamemo iz lončka in pregledamo korenine, saj so take kakteje velikokrat brez njih propadle zaradi škodljivcev ali napačne oskrbe. Dovolj mlade rastline se bodo same ukoreninile, starejše pa ali cepimo ali zavržemo.

Cvetove lahko opravimo s čopičem, vendar ne smemo mešati vrst, sicer delo ne bo uspešno ali pa bomo iz semena dobili križance.

—o—

UMRL JE OČE KITAJSKÉ ATOMSKE BOMBE

Na začetku prejšnjega tedna je na Kitajskem umrl »oče« kitajske atomske in potem še jedrske bombe dr. Deng Jiaxian. Star je bil 62 let, umrl pa je za rakom. V Pekingu so priredili žalno svečanost v njegov spomin; navzoči so bili tudi najvišji politični predstavniki, med njimi ministrski predsednik Zhao Zivang. Dr. Deng se je leta 1948 odpravil v Združene države, kjer je opravil univerzitetne študije. Ko se je vrnil v domovino, je postal vodilni fizik v jedrskih raziskavah in ima glavno zaslugo za razmah kitajske jedrske oborožitve.

Rudolf Kresal

Vojna in glad in kruh in kuga

II.

Ivan je vztrepetal. Spet je pobesil oči in šel kakor kaznjenec s sklonjeno glavo proti koncu vrste. Hodil je in hodil. Nikjer ni bilo konca. Povsod mrki ljudje tesno stisnjeni na cestnem pločniku, povsod čakajoči.

Vzdolž vse ulice se je vila dolga, črna stvar, ki ni bila ničemur podobna. Zdaj zdaj je vmrgolela in zavriščala, čudna, neznan, strašna zver. Kadarkoli je zaslišal tenko otroško zmerjanje, presunljiv otroški krik, vriščeče žensko vzklikanje ali oster, odsekan moški glas, se je stresel, ga je zazebló v dno duše, obšla ga je slabost in pokleknil bi bil! sredi ceste in prosil, samo prosil.

Vrsta se mu je zdela brez konca. Vsa ulica je je bila polna.

Prišel je na konec ulice.

Vrsta je zavila v drugo ulico.

Ivanu so že klecala kolena.

Potem pa je stekel.

V glavi se mu je zavrtilo.

Tolklo je njegovo drobno, mlado, obupano srce.

A že po nekaj korakih se je ustavil.

Vrste je bilo konec.

Napravil je še tri korake vstran, proti hišam, in se ustavil upehan, do smrti utrujen za zadnjim človekom, ki je stal v vrsti in čakal kruha.

Nihče ga ni pogledal.

Nikjer ni videl dobrih oči, ki bi ga vsaj malo potolažile.

Naslonil se je na zid in pričel čakati. Iz hiše je zaslišal glas, ki je govoril, da je ura pol treh.

Ivana je streslo.

Do večera, do poznega večera ne pride na vrsto.

Za njim se je kmalu nabrala nova kepa ljudi. Neprenehoma so prihajali novi. Povsod je bilo čuti le kletve in tožbe, zmerjanje in divje vpitje. Nestrpnost in zmešnjava sta bili vse večji. Tu pa tam je kdo zastokal, se zravnaval in se spet sključil v dve gubi. Ženska, ki ni klela ali zmerjala, je jokala ali vpila in delala red. Pa se je spozabila na koncu in zaklela, da je za nekaj trenutkov okrog nje vse potihnilo.

Ivanove oči so brezizrazno gledale v hrbet človeka, ki je stal pred njim. Bil je visok, suh starec v rjavi suknji. Zdaj pa

zdaj je zakašljaj. Stal je nepremično kakor steber. Kadar se je vrsta pričela gibati od kakega prerivanja, se on ni ganil. Ivan se je nehote pomaknil tik za njegov hrbet. Njegovo neznatno telesce je pred njim kar izginjalo. In okrog in okrog so ga obdajali sami odrasli, veliki, mrki ljudje.

Bil je potopljen v mrak.

Zdelo se je, kakor da otroka nihče ne vidi.

Vse je objemala ena sama misel, jih oklepala v žgoč oklep in delala divje:

KRUH! KRUH!

Zdajci je vso vrsto prešinil trepet. Zavrsalo je kakor pred hudo uro. Po ulici se je razleglo sto in sto vriščečih in hripavih glasov:

Kruh! Kruh! Kruh peljejo!

Po ulici je počasi drdral velik, težek, zelen voz.

Vleklo ga je staro kljuse. Iz gobca so mu visele in padale na zemljo goste umazanorume pene.

Voznik je jezno pokal z bičem po njem. Neprenehoma je tolkel starega, iznemoglega konja zdaj z bičevnikom zdaj z bičem.

In ljudje v vrsti so vpili:

»Poženi!«

»Poženi!«

Kakor v odmev posameznih glasov je zarjula vsa dolga vrsta:

»Poženi! Udari mrho!«

IZRAEL IN SOVJETSKA ZVEZA NAVEZUJETA STIKE

Izrael in Sovjetska zveza se, kot vse kaže, zares pripravljata na vsaj posredno obnovev uradnih stikov s tem, da bosta odprla dvojje konzularnih predstavništev. To dokaj pomembno vest pa spremljajo nekoliko nenavadne okolnosti. Glasnik sovjetskega zunanjega ministrstva je te dni v Moskvi povedal, da je posebna sovjetska delegacija že na poti v Izrael, v Jeruzalemu pa presenečeno zagotavljajo, da jim ni o tem nič znano. Zasnovan je bil namreč drugačen postopek: delegaciji obeh držav naj bi se sestali sredi meseca v neki nevtralni prestolnici, najbrž v Helsinkih. Ko bi se tam načelno domenili o celotni zadevi, bi se obojni pogajalci šele sestali v Izraelu in tam začeli s konkretnim delom. Opazovalci so upravičeno radovedni, kako se bo razpletla ta čudna zagonetka.

—o—

»PRIMORSKA SREČANJA« — PUBLIKACIJA, KI ZASLUŽI VSO POZORNOST

■ nadaljevanje s 6. strani

Katja Kogej knjigo »Deklica, podaj rokó. Ljudski plesi, pesmi in noša Slovencev v Italiji«; za konec pa Branko Marušič piše o izbranem delu Milka Kosa, ki je izšlo lani z naslovom »Srednjeveška kulturna, družbena in politična zgodovina Slovencev«. Vsa številka pa je opremljena z bogatim fotografskim gradivom, ki priča o arheološki kulturni zakladnici na Primorskem.

Stroge kazni za športne prekrške

Športno sodišče v Milanu je odredilo stroge kazni za nekatere italijanske nogometne klube, športne voditelje in igralce. Posebno hude kazni so zadele nogometni klub Udinese in nogometni klub Triestina. Udinese bo prihodnjo sezono nastopal v drugi italijanski ligi zaradi kazni, ki jo je odredilo že omenjeno sodišče. Predsednik kluba Mazza in glavni ravnatelj Corsi ne

bosta smela nastopati v športnih društvih za dobo petih let. Glavna obtožba je govorila o poneverbah ter dogovorjanju o izidu nekaterih nogometnih srečanj. Stroga kazen je zadela tudi Triestino, ki je bila kaznovana z odvzemom petih točk na lestvici. Prihodnjo sezono bo torej Triestina nastopala s štirimi točkami manj, kar pomeni, da je dejansko izvzeta iz tekmovanja za napredovanje v višjo ligo. Njen igralec Braghin pa ne bo smel nastopati tri leta.

—o—

NOVA ITALIJANSKO- JUGOSLOVANSKA DRUŽBA

Nov dosežek na področju gospodarskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo: v okviru velesejma v Messini so ustanovili mešano družbo z imenom Agri-Adria. Njena partnerja sta Midas Proteins Company s sedežem v Rimu in »Poljoprivredni kombinat Beograd« iz jugoslovanske prestolnice. Sporazum ob ustanovitvi nove družbe predvideva izvajanje širokega programa raziskav, tehnološke modernizacije in organizacijo prodaje izdelkov s poljedelskega in živinorejskega področja. Italijanski partner bo dobavil jugoslovanskemu sopodpisniku naprave, kemične pripravke in izvedence, hkrati pa bo skrbel za prodajo jugoslovanskih surovin in izdelkov na italijanskem trgu.

Vse kaže, da predstavniki sedmih držav Britanske skupnosti narodov ali Commonwealtha ne morejo doseči sporazuma o sankcijah, ki naj se sprejmejo proti režimu v Pretoriji. Na eni strani je britanska ministrska predsednica Margaret Thatcher ki vztraja pri svojih negativnih stališčih glede sankcij, na drugi pa so predstavniki ostalih držav; se pravi Avstralije, Bahama, Kanade, Indije, Zambije in Zimbabve, ki odločno zahtevajo sankcije proti rasiističnemu režimu v Južni Afriki.

Beri - širi - podpiraj »NOVI LIST«

»Tri! Tri je ura!« je nekdo zraven Ivana vzdihnil bolj samemu sebi kot drugim in se prestopil. »Zdaj prično!«

Nekateri so pokimali.

Okrog Ivana je nekaj trenutkov trajalo zamolklo mrmranje. Spet je bilo slišati kletve, zmerjanje in tožbe. Potem pa se je vsa dolga vrsta v sunku zganila.

Odpirali so vrata pekarnice.

Ljudje so se pričeli divje prerivati in suvati drug drugega.

Spredaj so se tepli.

Nekdo je vrgel majhen stolček sredi med ljudi.

Neki otrok je glasno zajokal.

In ženska, ki je stala zraven otroka, je opotekajoča se stopila iz vrste s krvavo glavo. Omahnila je in nezavestna obležala v cestnem prahu.

Odnegli so jo v pekarno.

☆☆☆

Vse se je umirilo.

Po vsej ulici je zavladala tišina.

Življenje v ljudeh je umrlo.

Le prav na dnu vsakega je tlela še majhna iskra upanja, da pride na vrsto, do kruha, in domov, domov —

da se prespi za prihodnji dan.

Kmalu so pričeli mimo vrste hoditi ljudje s temnorjavimi hlebčki v rokah. Šli so veselo, smejočih se obrazov, kakor bi se bili pravkar vračali z gostije. Neki prav vesel mlad fant, ki je nesel dva hlebčka, je smeje se tolkel drugega ob drugega kakor ob činele in žvižgal koračnico. Ljudje so se mu smejali. Zdaj ni nihče več

mislil kaj slabega. Vsi so mirno čakali in bolj ali manj delili veselje z vsakim, ki je prišel mimo vrste s kruhom. Le zdaj pa zdaj je kdo ošinil stražnika s pikro besedo. Na ta ali oni način si je moral dati duška v svoji nejevolji. Stražnik pa je molče potrpev vse. Mirno se je odstranil in ga nekaj časa ni bilo blizu.

Ivan je bolj visel nego stal med ljudmi. Zdaj pa zdaj mu je kdo stopil na nogo. Stisnil je ustnice, dvignil nogo in boleče mesto pritisnil ob meče druge noge.

☆☆☆

Ure so potekale.

Dan se je počasi nagibal k večeru.

Tu pa tam so gorele že redke cestne svetilke.

Vrsta pa se je tako neznansko počasi premikala. Včasih se je dolge minute zdelo, kakor da sploh nihče več ne dobi kruha. Potem pa se je kje kdo premaknil za pol koraka dalje, in vsem je bilo lažje. Stopili so za njim in znova čakali.

Vendar vrsta je bila dolga. Vsi, ki so še čakali, so vedeli, kako dolga je vrsta. Vedeli so celo, koliko je ljudi.

Le koliko je bilo kruha, niso vedeli.

In počasi se je z rastočim večerom pričela v srca vseh čakajočih seliti skrb.

Nemir je naraščal od sekunde do sekunde.

Ljudje so se pričenjali vse bolj nestrpno prestopati.

Pritisk na spredaj stoječe je postajal vse hujši.

Stražniki so vpili, naj bo mir. Da je kruha za vse dosti. Ne bo ga zmanjkalo. — Ljudi so tolažili na vse mogoče načine. A ljudje se niso dali več pomiriti.

Začule so se grožnje.

In stražniki so grožnje spet vračali.

☆☆☆

Ivan se je od utrujenosti tresel.

Njegovih devetih let detinstva se ni hotel nihče usmiliti.

Pred njim je bilo še kakih dvesto ljudi, za njim tristo, morda štiristo.

Ves čas ga je skrbelo, da bi ga ne izrinili iz vrste. Toda veliki mož pred njim se je prestopal tako ravno in močno, kakor da bi ga ne mogla zrušiti nobena sila. Ivan se ga je prav nalahno držal za suknjo, da bi ga ne izgubil.

Vendar tudi ta mož je pričel omahovati.

Zdaj se je tudi tega velikega, močnega starca pollašal nemir.

Pokašljeval je vse bolj.

Kdaj pa kdaj se mu je od kašlja streslo vse telo. Tedaj se je naslonil na steno, sklonil glavo in dolgo kašljal. V takih trenutkih se je Ivan zbal moža. Izpustil je rob njegove kratke suknje in pazil, da se ga je čim manj dotikal. Mož se mu je smilil. A hkrati je čutil do njega čudno mrznjo, skoro stud. Vendar pa se je zanj bal. Bal se je, da bi se mu kaj ne zgodilo in bi potem moral oditi. — V bolnem možu je videl svojo rešitev.

(Dalje)